

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Інститут педагогіки НАПН України

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет іноземних мов

Навчально-науковий центр іноземних мов

Національний авіаційний університет

Рівненський державний гуманітарний університет

Українська асоціація дослідників освіти

ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ КОНТЕКСТ

Матеріали

V Міжнародної науково-практичної

Інтернет-конференції

(Умань, 20 жовтня 2022 р.)

Умань
2022

ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	93
<i>Ольга Комар</i>	
ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	95
<i>Ілона Костікова</i>	
ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЬМИ.....	98
<i>Сергій Куценко</i>	
ВІДЕОМАТЕРІАЛИ ЯК ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО: ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ.....	101
<i>Інна Лаухіна</i>	
СЛОВОСКЛАДАННЯ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ФРАНЦУЗЬКИХ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНАХ САН-АНТОНІО.....	105
<i>Oksana Levchuk</i>	
KEY PRINCIPLES FOR EFFECTIVE VOCABULARY TEACHING.....	108
<i>Victor Lytvunenko</i>	
L'ENGAGEMENT POLITIQUE ET LITTÉRAIRE D'ALBERT CAMUS.....	112
<i>Наталія Мельник, Олена Ковтун, Ганна Коріння</i>	
ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФАХОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯ ПАНДЕМІЇ: СТУДЕНТСЬКИЙ ФІТБЕК.....	114
<i>Яна Музика</i>	
ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДІТЯМ У ЗДО УКРАЇНИ.....	118
<i>Інна Нестеренко</i>	
ІННОВАЦІЇ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	122
<i>Вікторія Павлюк</i>	
ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	125
<i>Ілона Palaguta</i>	
FOREIGN LANGUAGE AS AN ESSENTIAL COMPONENT OF SPECIALISTS' PROFESSIONAL ACTIVITY.....	128
<i>Алла Паладьєва</i>	
КОНСТИТУТИВНІ ОЗНАКИ ДИСКУРСУ ПЕРЕГОВОРІВ.....	132
<i>Ольга Побережчик</i>	
МОВЛЕНСВІ АКТИ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕБАЖАНОЇ ДІЇ.....	138
<i>Ірина Постоленко</i>	
КОНСУЛЬТАТИВНА ТА ПАРТНЕРСЬКА РОБОТА З УЧНЯМИ У ШКОЛАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.....	141
<i>Геннадій Прокоф'єв, Аніта Багдасарян</i>	

Ольга Побережник,
викладач,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

МОВЛЕННЄВІ АКТИ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕБАЖАНОЇ ДІЇ

Засновник теорії мовленнєвих актів Дж. Остін відзначав, що слово «попередження» відіграє подвійну роль та сприймається у двох різних значеннях. На його думку, будь-який сигнал виконує функцію «попередження», наприклад, табличка «Злий собака» насправді може інтерпретуватись як застереження про можливу загрозу. Проте існує зовсім інакше повідомлення порівняно з експліцитним висловлюванням «Я вас попереджую». Вивіски, плакати із застереженнями слугують звичайними сигналами, а висновки, які ми робимо відносно нашої поведінки, залежать тільки від нас.

Дж. Серль стверджує, що попередження означає «доведення до відома співрозмовника, що певна подія не відповідає його інтересам» [5, с. 155]. Л. Аполонова погоджується з цією думкою мовознавця, указуючи, що попередження – це не лише спроба змусити співрозмовника уникнути чогонебудь, але й повідомлення про певну майбутню неминучу подію, яке дає адресату можливість підготуватися до неї [1, с. 3].

Найчастіше мовленнєві акти зі значенням попередження розглядаються у зв'язку з проблемою волевиявлення й порівнюються з висловлюваннями, що представляють наказ, пораду, прохання, заборону, оскільки всі ці структури належать до одного спільного типу спонукання, для якого основним компонентом є бажання змусити слухача виконати будь-яку дію.

Наприклад Є. Беляєва, відносить мовленнєві акти попередження до порад, настанов, рекомендацій, умовлянь, тобто до сугестивного типу спонукання [2, с. 20]. Сугестиви насправді є таким типом спонукальних висловлювань, у яких пріоритетну позицію займає мовець, що зумовлює дії адресата на основі свого досвіду та знань у зв'язку з певною ситуацією. Реалізація очікуваної дії залежить від слухача, який є відповідальним за прийняття цього рішення.

Інші автори, серед яких Л. Аполонова пропонують виділити попередження в окремий тип директивних мовленнєвих актів, оскільки вони виступають непрямым спонуканням, що вказує на небезпеку чи несприятливі наслідки для адресата [4, с. 31].

У дослідженнях, присвячених спонукальним висловлюванням, можна натрапити також і на протиставлення різних видів спонукання й мовленнєвих актів «індивідуального» чи «особистого» впливу, у яких право вирішувати про здійснення дії не обмежується підпорядкуванням якійсь нормі, правилу, порядку.

Підкреслюється особлива роль попередження – інформувати співрозмовника про загрозу, попередити неприємні для нього наслідки.

Висловлювання з неконтрольованими діями попередження зазвичай виражаються негативними імперативами, речення такого типу називають превентивними. Превентивні речення подібні з прохібітивними, але відрізняються від них тим, що у прохібітивних реченнях висловлені заборони, а у превентивних – попередження.

Так само, як і в заборонах, попередження виражають адресоване слухачу волевиявлення мовця відносно невиконання дії. Відмінність полягає в тому, що волевиявлення постає як побажання того, щоб виконавець контролював ситуацію й не виконав би названої дії, яка, на думку мовця, у разі її здійснення нашкодить або виконавцю, або мовцю, або ж будь-якій іншій людині.

Важливо звернути увагу на той факт, що значна кількість лінгвістів не розрізняє мовленнєвих актів попередження та застереження. Дослідники розглядають їх як одне ціле, протиставляючи мовленнєвим актам погрози. З одного боку, це слушно, оскільки в семантиці цих мовленнєвих актів є багато спільного; з іншого боку, не зовсім правильно вважати їх абсолютними синонімами.

У французькій мові існують два дієслова, які позначають поняття «попереджувати»: *avertir* та *prevenir*. Значення, які відповідають цим двом

дієсловам, визначаються як «заклик до пильності та обережності, який іноді супроводжується погрозою».

На думку Дж. Серля попередження не завжди є спробою змусити когось уникнути чого-небудь. У певних ситуаціях ми застерігаємо людей з приводу того, що вважаємо неминучим, бажаючи таким чином повідомити їм про майбутню подію й дати можливість підготуватися до неї [5, с. 253].

Дійсно, за допомогою мовленнєвих актів попередження та застереження мовець бажає добра адресату, а відносини між ними, очевидно, складаються як співробітництво, а не ворожнеча. Однак необхідно зауважити, що при загальній бенефактивності для адресата в разі попередження мовець відноситься до «санкційної сили» щонайменше недоброзичливо, оскільки намагається змусити слухача «не чинити того, чого б він не захотів потім зробити». У ситуації мовленнєвих актів застереження ми схильні припустити, що мовець сприймає «санкційну силу» менш нейтрально.

Дослідник Дж. Ребайн відносить мовленнєві акти попередження до директивних вимог, які торкаються певного ступеня (фази) виконання дії та сприяють модифікації процесу поведінки адресата [4, с. 245]. При цьому слухачеві не обов'язково миттєво виконувати дію, але йому необхідно переглянути свою поведінку, тобто мовленнєвий акт попередження слугує певною рекомендацією на майбутнє. У цьому значенні він навіть ближчий за значенням до поради, оскільки мовець знає, що є інстанція, яка, оцінивши поведінку індивіда як негативну, уже виробила певний план проведення санкційних дій. Сам же мовець, не представляючи особисто цієї санкційної сили, виступає відносно співрозмовника в ролі доброзичливця й ставиться нейтрально або ж негативно до можливих негативних наслідків. Отже, у сучасній лінгвістиці мовленнєві акти погрози й попередження відносять до мовленнєвих актів спонукання, однак у їхній структурі є деякі відмінності. Спонукання до дії в мовленнєвих актах погрози здійснюється через обіцянку негативних наслідків від імені мовця, а в мовленнєвих актах попередження вони лише констатуються. У мовленнєвих актах погрози виражається негативна

бенефактивність для адресата, а здійснення негативних наслідків входить у наміри мовця. Мовленнєвий акт попередження, навпаки, має позитивну бенефактивністю для адресата, де застосування насилля не входить до намірів мовця, оскільки він особисто не представляє тієї «санкційної сили», яка направлена на появу негативних наслідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аполонова Л. А. Тактико-стратегічні аспекти оптимізації директивних висловлювань. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Огієнка «Аксиома»*. 2013. С. 29–33.
2. Беляева Є. І. Ініціативні висловлювання суб'єктивної оцінки. *Вісник ХДУ. Актуальні проблеми теорії комунікації та викладання іноземних мов*. Харків : Константа, 1997. №309. С. 12–19.
3. Austin J. L. *How to do things with words*. Oxford : Oxford Univ. Press, 1962. 167 p.
4. Rehbein J. *Komplexes Handeln: Elemente zur Handlungstheorie der Sprache*. Stuttgart : Metzler, 1977. 399 s.
5. Searle J. *Speech acts: an essay in the philosophy of language*. Cambridge : Cambridge University Press. 1969.

Ірина Постоленко,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

КОНСУЛЬТАТИВНА ТА ПАРТНЕРСЬКА РОБОТА З УЧНЯМИ У ШКОЛАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Наразі вдосконалення педагогічного процесу в школах Великої Британії відбувається на засадах консультативної роботи вчителів та учнів, а також партнерства між ними. Консультативна робота – це спільна діяльність вчителів та учнів, спрямована на обговорення питань стосовно організації педагогічного процесу в школі, обмін думками, корисною інформацією та досвідом. Партнерство між учителями та учнями є широким поняттям і розглядається як активне залучення учнів у організацію педагогічного процесу в школі. Це процес обміну думками щодо проблем навчання, формування в учнів почуття відповідальності, громадянської свідомості та поваги до ближніх [3, с. 341].